

SPRAWOZDANIE Z XXIV KONFERENCJI EUROPEJSKIEGO TOWARZYSTWA KRYMINOLOGICZNEGO, 11-14 WRZEŚNIA 2024 R., BUKARESZT (RUMUNIA)

Konrad Buczkowski

Instytut Nauk Prawnych PAN, Polska

ORCID: 0000-0002-3083-0393

e-mail: k.buczkowski@inp.pan.pl

Szymon Nawrocki

Uniwersytet Warszawski, Polska

Instytut Nauk Prawnych PAN, Polska

ORCID: 0000-0002-7578-6947

e-mail: st.nawrocki@uw.edu.pl

Konferencja Europejskiego Towarzystwa Kryminologicznego – EUROCRIM – wpisała się już na stałe w kalendarz corocznych wydarzeń naukowych istotnych dla każdego kryminologa oraz osób zainteresowanych wynikami badań prowadzonych w ramach tej dziedziny nauki. Bieżąca edycja konferencji EUROCRIM miała miejsce na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Bukareszcie przy współudziale tegoż uniwersytetu oraz Centrum Badawczego Nauk Penalnych (Centrul de cercetari in stiinte penale).

Obecna edycja konferencji ETK odbywała się pod tytułem *Kryminologia podąża na wschód (Criminology goes East)* i zgromadziła ponad 1,5 tys. naukowców i naukowczyń przede wszystkim z państw europejskich, a także reprezentujących pozostałe kontynenty (Stany Zjednoczone, Japonia, Australia). W jej trakcie poruszono ponad 100 zagadnień z zakresu badań kryminologicznych, a w ramach ponad 300 sesji naukowych odbywających się od czwartku do soboty wystąpiło ponad 1,2 tys. mówców.

Jak co roku EUROCRIM stanowi przegląd tego, co aktualnie interesuje kryminologów. Nie sposób oczywiście wymienić wszystkich zagadnień poruszanych w trakcie sesji panelowych, dotyczyły one jednak m.in.: coraz istotniejszych dla współczesnych społeczeństw problemów związanych z migracjami, problematyki przestępczości nieletnich, zagadnień zapobiegania i kontroli przestępczości, przestępczości ekonomicznej (w tym przestępczości białych kołnierzyków), nowych form działalności przestępczej, ze szczególnym uwzględnieniem cyberprzestępczości oraz terroryzmu, wpływu pandemii COVID-19 na przestępczość, statystyk przestępczości, przestępczości narkotykowej, zielonej kryminologii, wikty-mologii, kwestii związanych z więziennictwem oraz zagadnień teorii kryminologicznych.

Spśród wystąpień w ramach sesji plenarnych konferencji warto wyróżnić wystąpienie Anny-Marii Getoś Kalac (Wydział Prawa Uniwersytetu w Zagrzebiu) pt. *Przemoc na Bałkanach: Między mitami a rzeczywistością w czasach populizmu karnego (Violence in the Balkans: Between Myths and Realities in Times of Penal Populism)*. Autorka wskazała w nim, że w zasadzie żaden inny region europejski nie jest tak obciążony obrazami i stereotypami dotyczącymi przemocy jak Bałkany, chociaż w porównaniu z resztą Europy wydają się one regionem o niskiej przestępczości: odsetek ofiar umyślnych zabójstw w ciągu ostatniego dziesięciolecia był raczej stabilny lub nawet nieznacznie spadał, nie odbiegając zbytnio od wskaźników występujących w większości innych części Europy. Niemniej jednak Bałkany są powszechnie

postrzegane jako region podatny na przemoc, co ułatwia prowadzenie wewnętrznego i zewnętrznego dyskursu na temat przestępczości i bezpieczeństwa, który napędza populizm karny. W swoim wystąpieniu A.M. Getoș Kalac podjęła próbę obalenia takich mitów za pomocą faktów i liczb, jednocześnie wskazując, że niezbędne są również w środowisku naukowym zintensyfikowane działania mające na celu okiełznanie rosnącego w Europie populizmu penalnego.

Sally S. Simpson (University of Maryland) w referacie *Odchodząca kryminologia: Przypadek przestępczości korporacyjnej* (*Desiloing Criminology: The Case of Corporate Crime*) zwróciła uwagę na to, że kryminologia nigdy w pełni nie zajęła się tematem przestępczości korporacyjnej, pomimo napomnienia Sutherlanda, od którego minęło prawie sto lat. Dziś przestępczość korporacyjna pozostaje na marginesie badań kryminologicznych. W swoim wystąpieniu autorka omówiła, dlaczego dla kryminologii istotne jest włączenie i budowanie bazy wiedzy, którą stworzyli naukowcy zajmujący się przestępczością korporacyjną, jednocześnie uznając krytyczne wyzwania epistemologiczne i luki w literaturze, które dotyczą tego obszaru tematycznego. Wskazała ponadto, co jest potrzebne, aby zmniejszyć niektóre z tych wyzwań, i podkreśliła nowo pojawiające się aktualne obszary, które kryminolodzy korporacyjni powinni rozważyć, w szczególności te związane z podejmowaniem decyzji w sprawach karnych, nauką o danych/sztuczną inteligencją i analizą kohortową.

I wreszcie warto wskazać na wystąpienie Marieke Liem (Leiden University) *Kobietobójstwo: Rola płci we wzorcach śmiertelnej przemocy* (*Femicide: The role of gender in patterns of lethal violence*) poświęcone trudnym zagadnieniom zabójstw kobiet ze względu na ich płeć. Autorka wystąpienia podkreśliła w nim, że w obecnych debatach politycznych termin ten jest luźno stosowany w odniesieniu do wiktymizacji kobiet. W takich debatach zabójstwa kobiet są często utożsamiane z zabójstwami intymnych partnerów, wynikającymi z długotrwałego znęcania się, kontroli i mizoginistycznych motywów. W swojej prezentacji zagłębiła się jednak w rolę płci w zabójstwach kobiet w Europie, analizując dane na poziomie indywidualnym w sześciu krajach europejskich: Danii, Finlandii, Francji, Holandii, Szwecji i Szwajcarii. Ponadto przeanalizowała, w jakim stopniu wiktymizacja kobiet w Europie stanowi wyjątkowe zjawisko, porównując je z wiktymizacją mężczyzn. Heterogeniczność wiktymizacji kobiet zmusza nas bowiem do ponownego przemyślenia prototypów zabójstw kobiet i związanych z nimi interwencji.

W ramach sesji panelowych warto wyróżnić wystąpienie Jeana-Louisa van Geldera (Max Planck Institute for the Study of Crime, Security and Law) *Przyszły TY: smartfon i wirtualna rzeczywistość jako narzędzie do kreowania orientacji na przyszłość* (*FutureU: A smartphone and virtual reality intervention to increase future orientation*). Wystąpienie to było poświęcone przedstawieniu możliwości, które daje wykorzystanie nowoczesnych technologii w postaci technologii VR i obecnie szeroko stosowanych smartfonów. FutureU ma być aplikacją lub w przypadku VR modelem świata, w którym użytkownik będzie mógł dostrzec skutki swoich zachowań poprzez ich wizualizację na podstawie wcześniej wprowadzonych danych. Projekt ma na celu zmianę nastawienia użytkowników na osiąganie celów długoterminowych, jednocześnie odciągając ich od krótkoterminowego myślenia, które zdaniem autora może prowadzić do przestępczości i nadużywania alkoholu. Obecnie FutureU jest w fazie testów.

Jurjen Jansen (NHL Stenden University of Applied Sciences), Remco Spithoven (Saxion University of Applied Sciences), Saskia Westers (NHL Stenden University of Applied Sciences) i Julia Klopman (Saxion University of Applied Sciences) w referacie *Intensyfikacja podejścia lokalnej policji do przestępczości internetowej: analiza wstępnych ustaleń z badań* (*Intensifying the local police approach to online crime: Exploring preliminary findings from action research*) zauważyli, że coraz większa liczba przestępstw przenosi się do internetu, przy jednocześnie niewielkich możliwościach organów ścigania w zakresie zwalczania cyberprzestępczości. Badacze postanowili przeanalizować to zagadnienie pod kątem przygotowania lokalnych jednostek policji w Holandii. W tym celu przeprowadzili oni wywiady z funkcjonariuszami i pracownikami różnego szczebla, by ustalić optymalne warunki do polepszenia sytuacji w zakresie zwalczania i identyfikowania cyberprzestępczości. Na obecnym etapie swoich badań ustalili, że policjanci nie dysponują wiedzą na temat cyberprzestępstw, co więcej – część z nich boi się nieznanego i unika wchodzenia w szczegóły danej sprawy, gdyż brakuje im kompetencji, co jednocześnie wpływa na efektywność zwalczania przestępczości interne-

towej. Potrzebne są szkolenia, ale nie w formie e-learningowej, a oparte na warsztatach zawierających studia przypadków. Badania te są istotne z tego powodu, że skupiają się nie na wyspecjalizowanych jednostkach do spraw cyberprzestępczości, a na lokalnych jednostkach policji, z którymi to obywatele mają najczęściej do czynienia. Wyniki tych badań mogą także okazać się pomocne przy opracowywaniu strategii szkolenia w innych państwach.

W konferencji swój udział zaznaczyli także reprezentanci licznych ośrodków z Polski, m.in. z: Polskiej Akademii Nauk, Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości, Uniwersytetu Warszawskiego, Uniwersytetu w Białymstoku, Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego. Jedno z wystąpień w formule *round table* moderowane przez Paula McGuinessa (University of Sussex) pt. *Stany kryminologii: rozmowa kryminologów pracujących w Polsce i Wielkiej Brytanii* (*States of Criminology: A Colloquy of Criminologists working in Poland and the UK*) dotyczyło bezpośrednio kwestii doświadczeń polskich i brytyjskich kryminologów i kryminolożek. W trakcie panelu zostały poruszone kwestie współpracy, a także różnic, które występują pomiędzy obu krajami. Dyskusja w dużej mierze dotyczyła kwestii reform prawa karnego, działań policji i służb, przestępstw z nienawiści, a także zagadnień tymczasowego aresztowania oraz jednostek penitencjarnych i resocjalizacji osób dorosłych i nieletnich. W panelu brali udział przedstawiciele i przedstawicielki University of Sussex: Estelle Marks, Luca Follis, Stephen Cameron Shute, z kolei z ramienia Uniwersytetu Warszawskiego udział wzięli: Jarosław Utrat-Milecki, Dagmara Woźniakowska i Szymon Nawrocki.

Konferencja EUROCRIM to również okazja do wyróżnień za działalność naukową w ramach kryminologii. Tegorocznym laureatem nagrody za szczególnie wkład w rozwój myśli kryminologicznej został Per-Olof Wikström – profesor kryminologii ekologicznej i rozwojowej na Uniwersytecie w Cambridge.

Nagroda Towarzystwa dla młodego kryminologa (Young Criminologist Award) przyznana została Laurze Kennedy (Uniwersytet w Cambridge) za jej oryginalny artykuł *Prioritise Propensity: A multimethod analysis of peer influence and school-based aggression*.¹

Nagrodę ESC Book Award otrzymała książka autorstwa Evelyn Svingen (Uniwersytet w Cambridge) za pracę *Evolutionary criminology and cooperation: Retribution, reciprocity, and crime*², stanowiącą dysertację doktorską autorki.

Nagrodę ESC Early Career Award, przyznawana za wybitne osiągnięcia naukowe europejskich kryminologów na wczesnym etapie kariery, przypadła w tym roku Gianowi Marii Campedellemu (Uniwersytet w Trento).

Nagroda European Journal of Criminology Best Article of the Year Award została przyznana Florianowi Kaiserowi, Björnowi Hussowi oraz Marcusowi Schaefferowi za artykuł *Differential updating and morality: Is the way offenders learn from police detection associated with their personal morals?* opublikowany w „European Journal of Criminology”³.

Ponadto Walne Zgromadzenie Członków Europejskiego Towarzystwa Kryminologicznego dokonało wyboru kolejnej przewodniczącej Towarzystwa w osobie Anny-Marii Getoś Kalac z Uniwersytetu w Glasgow.

Kolejna – XXV – Konferencja Europejskiego Towarzystwa Kryminologicznego odbędzie się w dniach 3–6 września 2025 r. w Atenach (Grecja).

1 L. Kennedy, *Prioritise Propensity: A multimethod analysis of peer influence and school-based aggression*, „Deviant Behavior” 2023, t. 45, nr 2, s. 139–168, <https://doi.org/10.1080/01639625.2023.2241598>.

2 E. Svingen, *Evolutionary Criminology and Cooperation: Retribution, Reciprocity, and Crime*, Palgrave Macmillan, Cham 2023, <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-031-36275-0> [dostęp: 29.12.2024].

3 F. Kaiser, B. Huss, M. Schaeff, *Differential Updating and Morality: Is the Way Offenders Learn from Police Detection Associated with their Personal Morals?*, „European Journal of Criminology” 2023, t. 20, nr 3, s. 1061–1080, <https://doi.org/10.1177/14773708221128515>.

Bibliografia

Literatura:

- Kaiser F., Huss B., Schaerff M., *Differential Updating and Morality: Is the Way Offenders Learn from Police Detection Associated with their Personal Morals?*, „European Journal of Criminology” 2023, t. 20, nr 3, s. 1061–1080, <https://doi.org/10.1177/14773708221128515>.
- Kennedy L., *Prioritise Propensity: A multimethod analysis of peer influence and school-based aggression*, „Deviant Behavior” 2023, t. 45, nr 2, s. 139–168, <https://doi.org/10.1080/01639625.2023.2241598>.
- Svingen E., *Evolutionary Criminology and Cooperation: Retribution, Reciprocity, and Crime*, Palgrave Macmillan, Cham 2023, <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-031-36275-0> [dostęp: 29.12.2024].